

Lantbrukskonjunkturen

Nyhetsbrev från LRF om den ekonomiska utvecklingen inom lantbruket
Nr 3, september 2019

Från handelskrig till valutakrig

En ovanligt stökig omvärld börjar nu sätta spår i den svenska ekonomin. Allt fokus kretsas kring Trump, Brexit och spänningarna i Persiska viken.

Utmaningar för svensk ekonomi

Konjunkturinstitutet konstaterade i sin augustirapport att svensk BNP minskade oväntat i det andra kvartalet samtidigt som sysselsättningen fallit två kvartal i rad. Arbetslösheten stiger långsamt från 6,4 till 6,5 procent nästa år. Stämmningsläget hos tillverkningsindustrin har försämrats snabbt och indikatorer för exportorderingen vänder nedåt. Trots detta så bedöms högkonjunkturen bestå i år för att sedan gradvis ebba ut nästa år. Inflationen faller tillbaka i år och blir något lägre än 2 procent både i år och nästa år. Riksbanken avvaktar med nästa räntehöjning till hösten 2020, även om marknaden tror att de kommer behöva byta fot och istället sänka.

Sverige en del av världen

Än så länge har Sverige inte varit i skottgluggen för Trumps handelskrig. Men vi känner av konsekvenserna då vi som en exportnation har ett stort handelsutbyte med bland annat Tyskland som påverkas kraftigt av det pågående handelskriget. Utöver det tillkommer osäkerheten kring Brexit och

vilken relation vi kommer att ha med England, för även England är en stor och viktig handelspart för Sverige. De två huvudaktörerna i det pågående handelskriget, USA och Kina, för samtal igen efter ett flertal sammanbrott. Man försöker finna vägar framåt, bland annat har det framförts förslag från Kina att separera säkerhetspolitiska frågor och enbart fokusera på handelsavtalet först. Kina har mött införda straffullar med mottullar och succesivt låtit sin valuta försvagas. USA har svarat med att stämpla Kina som en "currency manipulator" vilket de anser ger Kina en orättvis fördel i sin utrikeshandel. Frågan har anmälts till IMF, International Monetary Fund, som kommer utreda frågan.

Räntesänkningar att vänta

Det är nog tur för Sverige att vi är en sådan liten ekonomi, för vad skulle vi stämpelplats som om det gällt vår kronas försvagning mot USD? Den svenska kronan är den västvaluta som förlorat absolut mest i värde mot USD de senaste åren. I maj 2008, strax före finanskrisen, så kostade en USD strax under 6 kronor och idag närmare 10 kronor. Efter att IT-bubblan sprack våren 2000 så kostade en USD som mest 11 kronor. Den europeiska centralbanken följer nu efter en rad andra centralbanker och sänker räntan samt återupptar stödköp i ränte-

marknaden. Man lanserar även ett nytt lånepaket till Europas banker för att smörja kreditkanalen till företag. Trump kommenterade direkt ECB's sänkning och anklagade ECB för att medvetet försvaga Euron och på så vis skada amerikansk exportindustri. Återigen uppmanade Trump den amerikanska centralbanken, Fed, att följa efter och sänka direkt. Fed följde efter och sänkte styrrentan med 0,25 procent den 19 september. Man ser i nuläget inget behov av så många fler sänkningar då ekonomin håller upp väl i USA, men de är beredda att anpassa sig om läget förändras.

Eskalering i Persiska viken

Ett annat och potentiellt mycket farligare problem är mellanöstern och konflikten mellan Saudi Arabien och Iran. Nyligen angreps och skadades en stor del av Saudi Arabiens oljeproduktion i ett luftangrepp. Iran nekar inblandning, dock så tar en Iranstödd rebellgrupp i Jemen på sig ansvaret. Detta är en mycket allvarlig eskalering och risken ökar för ett väpnat svar från Saudi och dess allierade, där USA ingår. Området är som vanligt en krutdurk och det är en oroväckande eskalering att våldet sprider sig från kriget i Jemen och ut i området. Iran ligger troligen bakom och man kan anta att regimens syfte är att skifta fokus från en

ekonomi i fritt fall och rikta uppmärksamheten mot yttre fiender.

Rekordlåg statsskuld en möjlighet

Så om man sammanfattar läget ur ett svenskt perspektiv så kommer vi från ett läge med glödande högkonjunktur som nu mattas av och att världskonjunkturs dagsform numera styrs av Trump's twitterkonto. Värt att notera är att Sverige inte lyckats få ner arbetslösheten lägre än nu under en rekordlång konjunkturuppgång, vilket vittnar om strukturella problem. Om de ovan nämnda orosmomenten inte förvärras så kommer vi nog ändå få en hygglig konjunktur ett par år till. När väl lågkonjunkturen kommer så uppstår det ett gyllene tillfälle för staten att gasa oss ur krisen med hjälp av en rekordlåg statsskuld och rekordlåg ränta förutsatt att man gör rätt prioriteringar. Det finns ju som bekant stora investeringsbehov inom energi- och transportområdet i landet.

Mattias Gromark
mattias.gromark@lrf.se

Jordbruket återhämtar sig efter missväxten 2018

Prognoserna för 2019 visar på att produktionen återhämtar sig efter 2018 års torka som slog hårt mot stora delar av det svenska jordbruket.

Våren inleddes med en hög prisnivå på vegetabilier som en följd av förra årets torka. I takt med att årets skörd närmade sig föll priserna på ett stort antal produkter. Potatis, spannmål, frukt, bär och grönsaker sjönk mest men priserna gick även ner för kyckling, mjölk, ägg och nötkött. Lamm och gris gick mot trenden och steg i pris från mars till juni. Terminspriser och andra preliminära uppgifter indikerar att priserna kan sjunka ytterligare under hösten.

Normala skördar

Jordbruksverkets skördeprognos indikerar att spannmålsskörden blir 5,9 miljoner ton, en kraftig ökning sedan 2018, men i nivå med 2017. Spannmålspriset har fallit till följd av större skördar och väntas hamna på 1,35 kronor per kilo i genomsnitt för 2019 jämfört med närmare 1,90 i genomsnitt för 2018. Skörden av oljväxter blir enligt prognos 350 000 ton, vilket är en av de högsta skördarna någonsin. Ökningen ligger främst i ökad areal av höstraps. Samtidigt gör låga skördar i Europa att priserna har stigit. Produktionen av vallfoder väntas bli 4,1 miljoner ton, vilket är betydligt mer än 2018 och i nivå med 2017. Grovfoder kommer således inte att saknas för animalieproducenterna under 2019/20. Dock förekommer lokala variationer och lantbrukare

på Gotland och Öland har haft problem med torr väderlek även 2019.

Trädgårdsnäringen expanderar

Nyligen fastställda siffror för 2018 visar att värdet av produktionen 2018 blev högre än någonsin, 5,8 miljarder kronor eller en ökning med 6 procent sedan 2017. Prognosen för 2019 är mycket osäker men indikerar fortsatt ökande realt värde 2019.

Delar av animalieproduktionen minskar

Produktionsvolymerna har under 2019 fortsatt falla för mjölk och gris medan slakten av lamm har ökat jämfört med samma tid 2018. Nötköttets högre volymer i början av året har vänts till en minskning under andra kvartalet.

Förra årets torka har haft en avgörande betydelse, hösten 2018 var slaktköerna långa och bidrog till att den slaktade volymen ökade under första kvartalet i år. Nu finns motsvarande slaktköer inte kvar. Under andra kvartalet minskade istället volymen något jämfört med 2018. Minskningen gäller främst juni men kommer att fortsätta. Volymen för helåret 2019 väntas öka något samtidigt som priserna faller mer, vilket leder till minskat produktionsvärde 2019.

Under andra kvartalet fortsatte volymen av gris-kött ner i allt snabbare takt. Räknet för hela kvartalet blev det en minskning med 4 procent jämfört med samma kvartal 2018. Det har varit en längre tid med pressad lönsamhet vilket medfört ökad slakt

av suggor, minskad seminering och minskad försäljning av livdjur. De höga foderpriserna 2018/2019 har starkt bidragit till den pressade lönsamheten. Såväl volym som produktionsvärde väntas falla 2019.

Prognosen för lammkött 2019 är att volymen minskar något jämfört med 2018 och att priset blir högre än 2018, vilket pekar på att det reala produktionsvärdet ökar.

Mjölkinvägningen fortsatte att minska under andra kvartalet i allt snabbare takt. Räknet för första halvåret är det en minskning med 1,5 procent men i maj och juni låg invägningen 4 procent under samma månader 2018. Det är nu som torkan 2018 syns på mjölkinvägningen eftersom det är nu som de djur som tidigare skickades till slakt istället för att semineras skulle börjat ge mjölk. Prognosen är en minskning med 2 procent 2019 men mycket talar för en ännu större minskning. Prognosen indikerar att mjölkpriset för 2019 totalt sett blir högre än 2018 men att ökningen inte kompenserar för volymbortfallet. Det reala produktionsvärdet för mjölk beräknas därför sjunka för 2019.

Fjäderfä och ägg ökar

Den slaktade volymen kyckling var 3 procent högre under andra kvartalet än vid samma tid 2018. Eftersom både pris och volym har ökat under första halvåret blir prognosen att det reala produktionsvärdet ökar 2019. Äggproduktionen ökade med 2 procent första kvartalet 2019 jämfört med samma tid året före. Givet samma ökningstakt resten av 2019 och en prisökning ökar det reala produktionsvärdet med 7 procent.

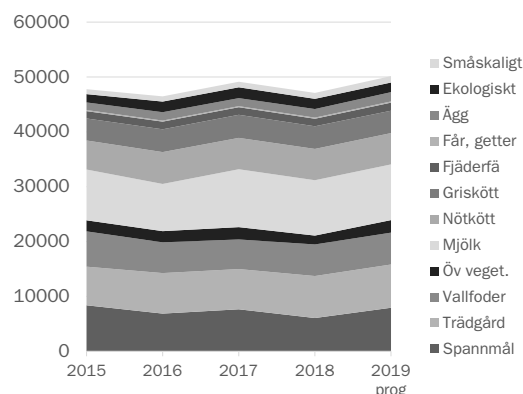
Tid för återhämtning

Sammanfattningsvis väntas jordbrukssektorns reala produktionsvärde öka med 5 procent jämfört med 2018 och ligger i paritet med 2017 års produktionsvärde. Se *Figur 1*. Många jordbruksföretag lider fortfarande av sviterna efter 2018 års torka och behöver tid för återhämtning. Växtodlare lider främst av inkomstbortfall 2018/2019 medan animalieproducenter främst lider av höga foderkostnader under samma period.

Jan Lorentzson

Jan.lorentzson@lrf.se

1) Källa: Kvartalsrapport, 2019:2

Figur 1: Jordbrukets produktionsvärde 2015-2019 (prognos)

Trädgårdsnäringens produktionsvärde ökar för andra året i rad

Den hårt konkurrensutsatta trädgårdsnäringen lyckades öka sitt totala produktionsvärde med en halv miljard mellan 2017 och 2018. Samtidigt pågår både strukturrationalisering och generationsväxling i branschen. Marknadens efterfrågan styr produktionen medan Sveriges energipolitik styr företagens utrymme för investeringar i delar av näringen.

Trädgårdsproduktionen är en relativt kapital-, arbets- och kunskapsintensiv sektor och produktionsvärdena är större än i jordbruket generellt. Många av producenterna är företagare med anställda, ca 15 000 personer arbetar i denna näring. Produktionen har alltid skett utifrån marknadens efterfrågan, ingen annan reglering har funnits gällande vad och hur mycket som ska produceras. Konkurrensen från utlandet är och har alltid varit hård. Det har bland annat inneburit att det inte längre finns en inhemsk småplantproduktion - utgångsmaterial för svensk produktion hämtas från andra länder världen över. Yrkesmässig trädgårdsproduktion innefattar odling av bär, frukt, grönsaker och prydnadsväxter. Odlingen sker på friland, i tunnel och i växthus. De värdemässigt största grödorna 2018 var morot, lövfällande träd, jordgubbar, växthusgurka och äpple. Tulpaner är den

enskilt största snittblomman och det odlas över 150 miljoner per år.

Jordbruksverket samlar in statistik vart tredje år om svensk trädgårdsproduktion. Den senaste statistiken samlades in för produktionen 2017 och visade då att närmare 2000 företag bedriver yrkesmässig trädgårdsproduktion i Sverige. För produktionsvärden finns dock siffror från 2018.

Produktionsvärde över fem miljarder

Den svenska trädgårdsproduktionens totala värde 2017 var drygt 5,3 miljarder kronor och översteg därmed för första gången 5 miljarder. Värdet 2018 uppgick till 5,8 miljarder – en ökning med 9 procent jämfört med 2017 och 18 procent högre än genomsnittet de fem föregående åren. För 2019 visar de preliminära arealuppgifterna en något minskad areal av frilandsodling. Det indikerar minskad volym samtidigt som det finns en trend med högre hektarskördar och ökad växthusodling. Prisindex för första halvåret visar på högre reallpris än ett genomsnitt för tidigare år. Sammanlagt ger detta en prognos om fortsatt ökande reallpris för produktionsvärde 2019.

Marknadsandelarna för den svenska trädgårdsnäringens olika produkter varierar kraftigt: för

morötter ligger andelen på 90 procent medan tomater ligger runt 14 procent. Svenska äpplen kan man köpa nära nog året runt i butikerna medan tillgång på svensk tomat och gurka i stor utsträckning hör sommarhalvåret till. Detta visar på en potential att öka den svenska marknadsandelen.

Frilandsodling

Frilandsodlingen av trädgårdsprodukter består av grönsaker, bär, frukt samt prydnadsväxter. Sammanlagt ägnade sig 1 555 företag åt frilandsodling av trädgårdsväxter år 2017. Odlingen av grönsaker upptog 59 procent av arealen. Frukt, grönsaker och plantskoleväxter ökade produktionsvärdet mellan 2017 och 2018 medan bär minskade något under samma period.

Energipolitik påverkar

Inom växthusodlingen finns 744 företag och här produceras bär, grönsaker och prydnadsväxter. Sveriges energipolitik har i stor utsträckning påverkat utvecklingen och investeringarna i växthusodlingen. Borttagandet av energiskattenedsättningar har påskyndat anpassningen till fossilfri uppvärmning, samtidigt som också åtgärder gjorts för energibesparing. Det har därmed funnits väldigt lite utrymme för andra investeringar i företagen.

Strukturrationalisering och generationsväxling

Liksom jordbruket i helhet står trädgårdsnäringen inför en omfattande generationsväxling. Dessutom har näringen genomgått en kraftig strukturrationalisering som har gått snabbare än inom jordbruket i generellt. Under 00-talet minskade antalet trädgårdsföretag med nästan 40 procent. Samtidigt är odlingsarealerna oförändrade.

Efterfrågan på svenska produkter och ökad efterfrågan på frukt och grönt gör att trädgårdsnäringen i Sverige kan se med tillförsikt på framtiden. Utmaningarna består ofta av lönsamhet och brist på arbetskraft. I och med Livsmedelsstrategin finns goda möjligheter för svenska politiker att främja konkurrenskraften bland våra svenska trädgårdsproducenter som håller hög nivå gällande kvalitet på produkter och hänsyn till miljö och klimat.

Anna Pers
anna.pers@lrf.se

Get - en liten men växande bransch

Getnäringen växer i Sverige. Företagandet bygger främst på förädling av getternas mjölk. Getost är den vanligaste produkten och de flesta vidareförädlar mjölken själva på gården.

Ökande antal getter

Geten är ett populärt husdjur globalt sett men antalet getter i Sverige är relativt lågt. Enligt en ny getstudie från Jordbruksverket finns det ungefär 20 000 getter i Sverige, att jämföra med mellan ca 400 000 till 600 000 får beroende på säsong. Tillväxten har dock varit enorm sedan den senaste getstudien 2003, antalet getter i Sverige har fördubblats under de senaste 15 åren.

Runt 750 getföretag

Uppskattningsvis finns det 2 400 gethållare i Sverige idag, vara ca 60 procent är näringsidkare. De övriga är föreningar med get i verksamheten samt privatpersoner med get som hobby. Totalt handlar det om runt 650-850 företag som bedriver näringsverksamhet där getter ingår. De allra flesta företag har små besättningar på mellan 1-9 getter men ökningen av getter har främst skett i gruppen av företag med minst 50 getter i besättningen. Det finns runt 70 företag av denna storlek i Sverige men endast 5-6 företag har besättningar större än hundra getter enligt Elisabet Forsdahl, ordförande i Svenska Getavelsförbundet.

I Sverige finns det en

stark tradition med gethållning i Jämtland. Något som enligt Elisabet Forsdahl delvis har sin förklaring i ett starkt nätverk mellan lantbruksskolor och småskalig livsmedelsproduktion samt återkommande mattävlingar. Ett konkret exempel är Eldrimners specifika kursutbud med ett utbildningsmejeri kopplat till ystningstekniska experter från Europa som haft stor betydelse för branschen.

Den praktiska geten

Geten är globalt sett ett mycket populärt husdjur på grund av sin förmåga att producera mjölk med begränsade resurser. Geten är särpräglad hårdig och anpassad till karga förhållanden, vilket också är en av förklaringarna till den globala utbredningen av get. Som utpräglade buskbetares ägare är geten en utmärkt landskapsvårdare, särskilt för att restaurera igenväxta betesmarker. Getterna är lätta och trevliga djur att arbeta med, skaderisken är till exempel mindre än med nötkreatur. De passar dock bra ihop med kor då det är begränsad smittrisk djurslagen emellan samtidigt som det finns foderfördelar.

Fokus på ost och mjölk

Den vanligaste geten i Sverige är den svenska lantrasgeten. Lantrasgeten är högavkastande och kan på ett år producera över 1 000 liter mjölk, genomsnittet ligger omkring 700

liter. Det går åt omkring 11 liter getmjölk för att producera ett kilo getost. Det finns ett fåtal mejerier som vidareförädlar getmjölk och därför vidareförädlar de flesta getföretagare sin egen mjölk. Många ostproducenter använder både ko- och getmjölk, med skillnaden att man som förädlare av getmjölk i princip måste ha egna getter då det inte finns något getmjölköverskott att köpa in.

Getkött är en liten marknad men från att ha varit mer eller mindre obefintlig finns det idag ett flertal producenter som säljer sitt kött till restauranger

Framtidstro

Sverige ligger fortfarande långt ifrån konsumtionsnivån av getost jämfört med andra europeiska länder och konsumtionen har inte ökat i den takt Svenska Getavelsförbundet hade förväntat. Därmed finns det fortfarande god utvecklingspotential. Det växande intresset för lokala premiumprodukter ger möjligheter att hitta kunder som efterfrågar olika mervärden. Det mediala utrymmet i somras kring halloumi och antibiotikaanvändningen på Cypern är ett exempel på fenomen som ökar efterfrågan på svenska motsvarigheter. Eldost är ett svenskt varumärke för hantverksmässig ost som Sveriges Gårdsmejerier varuskyddat där ystningen görs på svensk mjölk från antingen ko, får, get eller

buffel, eller en blandning av dessa.

Att branschen växer kan göra att det blir lättare att få tag på insatsvaror, rådgivning med mera. Det i sin tur ökar branschens attraktivitet och konkurrenskraft.

Lönsamhet och investeringsvilja finns

Ungefär 40 procent av företagarna i Jordbruksverkets undersökning bedömde att omsättning och lönsamhet kommer att öka på tre års sikt. Lite fler än hälften av tillfrågade getföretagare i en undersökning gjord av LRF 2018 planerade att investera. Det är dock ingen självklarhet att uppna lönsamhet i verksamheten. En utmaning är ett tungt regelverk som inte är utformat att passa en så småskalig verksamhet som gethållning ofta är. Den kanske största utmaningen ligger i att hitta kunderna och att nå ut till dem. Den vanligaste försäljningskanalen är via egen gårdsbutik, knappt 20 procent säljer via dagligvaruhandeln eller direkt till restauranger. Att delta, och helst vinna, tävlingar i mathantverk är ett sätt att marknadsföra sig på och nå ut med sin produkt. Storytelling kring produkten är avgörande för att nå hem på premiummarknaden enligt Elisabet Forsdahl.

Sophie Lind

sophie.lind@lrf.se

Källor: [Jordbruksverket](#), [Gethållning 2018](#); [LRF, Grön Entreprenör 2018](#); Svenska Getavelsförbundet; LRF Lokal Mat & Dryck

I Grön Entreprenör har LRF sammanställt en översikt på förutsättningar och möjligheter för att driva lönsamma och hållbara företag inom de gröna näringarna. I Grön Entreprenör beskrivs getproduktion och ytterligare 25 verksamheter.

Lantbrukskonjunkturen. Denna konjunkturrapport ges ut av Lantbrukarnas Riksförbund och utkommer med några nummer per år tillsammans med Internationella Perspektiv. Den avser att ge en bred översikt av konjunkturutvecklingen och den ekonomiska utvecklingen inom lantbruket. Underlag hämtas från officiella publikationer.

Redaktör:

Sophie Lind, sophie.lind@lrf.se

Grafisk produktion: LRF Utskick och Layout

Tryck: Partner Print, Stockholm 2019

LANTBRUKARNAS
RIKSFÖRBUND